

بەش باخجەى منداڵان

كۆلیژ پەرۆردەى بنەرەتى

زانكۆ: سه لاهەددين ههولير

بابەت: سايكۆلۆژياى بليمه ته كان

پەرتووکی کۆرس: قۆناغی چوارەم - کۆرسی یەكەم

ناوی مامۆستا: چیمەن همزه درویش - مامۆستای یاریده دەر

سالی خویندن: ۲۰۲۳-۲۰۲۴

پەرتووکی كۆرس

Course Book

۱. ناوی كۆرس	ساپكۆلۇزىيە بىلىم تەكشۈرۈش
۲. ناوی مامۇستىيە بەر پەرس	م. ى چىمەن ھەمىزە درويش
۳. بەش / كۆلىتى	باخچەى مىندالان / پەروەردەى بىنەپەرتى
۴. پەيوەندى	ئىمىل: chimam.drwish@su.edu.krd ژمارەى تەلەفۇن: ۰۷۵۰۴۳۰۴۷۰۴
۵. يەكەى خويىندى (بە سەعات) لە ھەفتەىيەك	تېۋرى: ۴ كاتۇمىر پراكتىك: نىيە
۶. ژمارەى كاركردىن	(۴) جوار كاتۇمىر لە ھەفتەىيەكدا
۷. كۆدى كۆرس	
۸. پروفائىلى مامۇستا	لەسالى خويىندى ۲۰۰۸ - ۲۰۰۹ بىرونامەى بەكالۇرىۋىسم لەبەشى زمانى كوردى/كۆلىتى پەروەردەى بىنەپەرتى زانكۆى سەلاھەددىن بەدەستەيىناۋە. لەسالى (۲۰۰۹) ۋەك يارىدەدەرى تويۇر لەبەشى زمانى كوردى ھەمان كۆلىتى دەست بەكاربووم بۇ ماۋەى (۳) سال. خولى توانستى كۆمپيوتەر و خولى زمانى ئىنگلىزى ۋەك پىداۋىستىيەك بۇ ۋەرگىران لەخويىندى بالام بىنى , لەسالانى ۲۰۱۳/۲۰۱۲ لەخويىندى ماستەر ۋەرگىرام لەھەمان كۆلىتى و زانكۆ. بىرونامەى ماستەرم لەبوارى (رېگاكانى وانەوتنەۋەى زمانى كوردى) لەبەرۋارى (۲۰۱۵/۳/۴) بەدەستەيىنا , لەبەرۋارى (۲۰۱۵/۳/۳۱) نازناۋى زانستىم ۋەرگرت بەناۋىنىشانى (مامۇستىيە يارىدەدەر) , ئىستاش ۋەك مامۇستىيەك لەبەشى باخچەى مىندالانى كۆلىتى پەروەردەى بىنەپەرتى/ زانكۆى سەلاھەددىن كاردەكەم.
۹. ۋشە سەرەكەيكەكان	بەھرە , بىلىمەت , داھىنان , مىندالى بەھرەدار , ئەقلى بالا

مەبەست لەخویندنی ئەم بابەتە ئاشناکردنی فوتابیانە بەبواریکی گرنگ و تاییبەتمەندیەکی گرنگی ژبانی منداڵە ئەویش بەهرەیه، ھەرودھا زانیی چەمکەکانی بەھرە و داھینان و منداڵی بەھرەمەند و منداڵی بلیمەتە ھەرودھا دەرختنی پەیوەندی نیوان چەمکی زیرەکی و بەھرەیه.

لەلایەکیتر ئاشناکردنی فوتابیانە بەجۆرە سەرەکیەکانی بەھرە و خستەپرۆوی ھەریەك لەجۆرەکان لەلایەکیتر شارەزابوونیانە بەھۆکاری گرنگیدان بەمنداڵی بەھرەمەند و داھینەر و ئامازەکردن بەو زانایانە کۆگرنگیان بەم بوارە داو.

ھەرودھا ئاشناکردنی فوتابیانە بەپۆلینکردنەکانی ئەقلی بالا و بەھرە لای چەند زانایەکی ئەم بوارە و خستەپرۆوی خالی ھاوبەش و جیاوازی نیوان ئەم زانایانە. دواي ئەو ئامازەکردن بەھرەمەندەکانی بواری بەھرە و یارمەتیدانی دایکوباوک لەچۆنەتی مامەلەکردن لەگەڵ منداڵی بەھرەمەند.

لەلایەکیتر خستەپرۆوی ئەو کەتایا بەھرە تاییبەتە بەھەندئ منداڵ و چۆن منداڵی بەھرەمەند بناسین چونکە ئەمە بەگرفتی گەورە بەردەك مامۆستایان و داکوباوک و پەرودرکاران دادەنریت، ئەمە جگە لەئامازەکردن بەو کین ئەوانە بەھرەمەندن؟

قوتابی لەروویەکی تر دەتوانی سوود لەم بابەتە وەرگیریت لەزانیی کیشەکانی منداڵی بەھرەمەند لەگەڵ خیزان و پزیشک و ئامازەکردن بەکیشەکانی لەگەڵ فوتابخانە، لەلایەکیتر ئاشناوەبەن بەتاییبەتمەندیەکانی منداڵی بەھرەمەند لەپرۆوی جەستەیی و ئەقلی و ھەلچوووی و کۆمەلایەتی.

ھەرودھا خویندنی گرنگترین پێویستە دەروونی و پەرودرەیی و کۆمەلایەتیەکانی منداڵی بەھرەمەند سوودیکی گرنگ دەگەینیت بەفوتابیان بەو پێیە دەتوانیت لەدوارپۆزی وەك مامۆستایەکی سەرکەوتوو کاتی منداڵی نامۆ و جیاواز بەم شیوەیە ھاتە پیش بتوانیت بەباشترین شیوە یارمەتی بدات و وابکات پەرە بەتواناکانی خۆی بدات، لەلایەکیتر ئاشناکردنی فوتابیانە بەو ئایا منداڵی بەھرەمەند دەتوانی بەردەوام بن لەگەڵ ھاوڕیکانیان یان نا.

لەکۆتاییدا ئامازەکردن بەچۆنیەتی گەشەپیدانی توانای منداڵی بەھرەمەند و ئامازەکردن بەرپێگاکانی دۆزینەوێ منداڵی بەھرەمەند و پێوانەکردن و دەستنیشانکردنی بەھرە.

ئەمانە و چەندین بابەتی تر لەکرۆکی بابەتی سایکۆلۆژیای بلیمەتەکان دەخویندرین تاوێکو قوتابی بتوانیت دواي تەواوکردنی قوناعی زانکۆیی و بەکەلک وەرگرتن لەم بابەتە و ئەم سالی خویندەدا کەسیکی کارای نیو کۆمەلگا بیت و لەھەر شوینیکی پەیوەندیار بەپیشە و پەسپۆریەکە ھەل کاری بۆ رەخسا ئامادەیی تیا دا ھەبیت بۆ خزمەتکردن.

بەو پێیە کەپاشەرۆژی فوتابیان بەشی باخچە منداڵانی کۆلیژی پەرودرە بەنەرەتی پیشەیان

مامۇستايەتتە لەباخچەكانى مىندالان، بۇيە ئەم كۆرسۈكە ياخود ئەم بابەتتە چەند ئامانچىك لەخۇدەگرىت تاوەكو قوتابيان بتوانن سوودى ئى وەرېگرن بەشپۈەيەكى پراكتىكى لەداھاتووى خۇياندا. يەككىك لەمانە ئاشناکردنى قوتابيانە بەباسکردن و خستەنپرووى ساپكۆلۇژىي مىندالى بەھرمەند. ھەرۈھا شارەزابوونى قوتابيانە چەمكە پەيۈەندىدارەكانى بەھرە جۆرەكانى بەھرمەداران و خستەنپرووى ھۆكارى گرنىگىدان بەبەھرمەدار و داھىنەران و پۇلئىنکردنى بەھرە و ئەقلى بالا، لەلايەكىتر نىشاندانى رەھەندەكانى بەھرە خستەنپرووى ئەۋدى ئايا بەھرە تايبەتتە بەھەندى مىندال و چۆن مىندالى بەھرمەند بناسىن

ھەرۈھا ئامازەکردن بەكىشەكانى مىندالى بەھرمەند لەگەل خىزان و پزىشك و قوتابخانە و ھستەنپرووى پىۋىستى دەروونى و كۆمەلايەتى و پەرۋەردەيى مىندالى بەھرمەند و چۆنيەتى مامەلەکردن لەگەل مىندالى بەھرمەند، لەھەمانكاتدا خستەنپرووى تايبەتمەندى جەستەيى و ھەلچوونى و كۆمەلايەتى و ئەقلى مىندالى بەھرمەند و ئامازەکردن بەچۆنيەتى گەشەپىدانى تواناكانى مىندالى بەھرمەند.

لەكۆتايىشدا ئامازەکردن و شارەزاگردنى قوتابيانە بەپىۋانەکردن و دەستنىشانکردنى مىندالى بەھرمەند و خستەنپرووى شىۋاز و رېگاكانى دۆزىنەۋدى مىندالى بەھرمەند.

۱۲. نەركەكانى قوتابى

۱. ئامادەبوونى قوتابيان لەنيۋ پۇل.
۲. تاقىکردنەۋدى لەناكاۋى رۇژانە
۳. بەشدارىکردن و دەربىرىنى بۇچوونى سەبارەت بەۋ بابەتانەى كە لەنيۋ پۇل تاوتوئى دەكرىن و دەخوئىندىرئىت.

۱۳. رېگەى وانە ووتنەۋە:

۱. رېگەى وانەبىژى
۲. رېگەى ھەژاندى مىشك
۳. رېگەى گفتوگۇ

۱۴. سىستەمى ھەلسەنگاندن

۱. لە (۴۰%) ى نمرەكان تايبەتتە بە:
- لە (۳۰%) ى تايبەتتە بەتاقىکردنەۋدى قوتابيان .
- لە (۱۰%) ى تايبەتتە بەچالاكى و تاقىکردنەۋدى لەناكاۋى رۇژانە.

<p>٢. له (٦٠٪)ى نمرهكان، تايبهته به تاقىكرندنهوى كوتايى كورسى يهكه، كه كاتى ديارىكردن و دهستپىكردى لهكاتى خوى ديارى دهكرىت.</p>	
<p>١٥. دهرنهجامهكانى فېربوون</p> <p>بهو مهرجهى كهتوى قوتابى ئامادهييت ههبيت لهوانهكان ، چالاكىت ئهجام دابىت و بهشدارىت لهگفتوگوگانى نيو پؤل كرديت ، بهدواداچوونت كرديت بهدواى زانياريهكان، ئهوا بهدئىاييهوه لهچهند لايهنيكهوه دهبيت بهكهسيكى پىگهيشتوو ، چونكه تۆ لهپىگهى بابتهكانهوه ناشنايهتيت لهگهئ كۆمهئى چهمك و وشه لا دروست دهبيت سهبارت بهسايكوئولوزىاي مندالى بههرمهئند و پىگاي جۆرهكانى و هۆكارى گرنگيدان بهم چينه چۆنيهتى مامهئكردن لهگهئيان و ... ، بهممش ئاستى زانيارى و مهعريفيت گهشهى بهخۆوه دهبينىت. بهمهرجيئك خوئندنهوهت بۆ بابتهكان ههبيت. لهلايهكى تر تۆ كاتى لهدوارۆژ كۆليژ تهواو دهكهيت لهپىگهى ئهو زانياريهكانى كهوهرت گرتوون ، دهتوانيت كهسايهتیهكى باش بۆ خۆت بنيات بنىيت و ههستى باوهپ بهخۆبوون لات دروست بييت ، ههروهها بتوانيت لهپىگهى ئهو زانستهى كهلات ههيه بهبى ترس و شهرم و دلهراوكى پراكتيژهى پيشهى خۆت بكهيت لهداهاتوودا و بتوانيت زۆر بهباشى ههر قوتابيهكى جياوازت بيته پيش بهسهركهوتوويى دهستنيشاني بههرهكهى بكهى. لهههمانكاتدا ئههه بابته فيرى ئهوهت دهكات بتوانى بهئاسانى پىگاكاني دۆزينهوه و پيوانهكردى مندالى بههرمهئند بدۆزيتيهوه. لهكوتاييشدا دواى تهواوكردى ئههه بابته تۆى قوتابى ههگبه و نازناوى پيشهكهت زانياريهكى نوئى ياخود بلين كۆمهئى زانيارى دهخريته سهر ، بهممش دهرفهتتكت بۆ زياتر دهرهخسيئيت ، بۆ بهدهستهئنيانى ههلى كار لهپسپۆريهكهى خۆت لهداهاتوو كه باخچهكانى مندالانه و سهركهوتووش بيت تيايدا.</p>	
<p>١٦. ليستى سهراچاوه</p> <ul style="list-style-type: none"> • سهراچاوه بهزمانى عهرهبى: <ol style="list-style-type: none"> ١. طه، د. سهام على وعثمان، د. امينة محمد (٢٠١٩). الأطفال الموهوبون، الطبعة الاولى، دار النشر الدولي، سودان. ٢. بخيت، د. صلاح الدين فرد (٢٠١٥). الأطفال الموهوبون، سلسلة الاصدارات المكتبية المحكمة ، الاصدار الاربعون. ٣. سليمان، أ.د. علي (ب.ت.ط). طفلك الموهوب (اكتشافه-رعايته-توجيهته)، سلسلة سفير التربية. ٤. قطامي واخرون (٢٠١٢). التربية الخاصة، رؤية حديثة في الإعاقات وتعديل السلوك، أمواج للطباعة والنشر، عمان - الأردن. 	
<p>١٧. بابتهكان</p>	<p>ناوى ماموستاي وانهبيژ</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - بەرچاوخستىكى گىشى بىرگە و بابەتەكانى ئەم وانەيە. - تىشك خستەسەر ھۆكار و گىرنگى خويندى ئەم بابەتە. - ئامازەكردن بەچۆنيەتى خويندى بابەتەكە. - نىمايشكردى سەرچاوە پشت پى بەستراوەكان لەخويندى بىرگەكانى ئەم بابەتە. (ھەفتەى يەكەم)
	<ul style="list-style-type: none"> - چەمكى بەھرە - چەمكى داھىنان - چەمكى مندالى بەھرەمەند - چەمكى بلىمەت - زىرەكى و بەھرە (ھەفتەى دووہم)
	<ul style="list-style-type: none"> - جۆرەكانى بەھرەداران - ھۆكارى گىرنگىدان بەبەھرەدار و داھىنەران - ئەقلى بالا و بلىمەتى - پۆلىنكردى بەھرە و ئەقلى بالا (ھەفتەى سىيەم)
	<ul style="list-style-type: none"> - رەھەندەكانى بەھرە - ئايا بەھرە تايبەتە بەھەندى مندالى؟ - چوار شىوہ لەپەيوەندى نىوان بەھرە و داھىنان ھەيە (ھەفتەى چوارەم)
	<ul style="list-style-type: none"> - چۆن مندالى داھىنەر و بەھرەدار بناسىن - كىن ئەم مندالانى بەھرەمەند - كىشەى مندالى بەھرەدار لەگەل خىزان و پىزىشك - كىشەى مندالى بەھرەدار لەقوتابخانە (ھەفتەى پىنجەم)
	<ul style="list-style-type: none"> - گىرنگىر تىن پىويستى دەروونى و كۆمەلايەتى و پەروەردەيى بۆ مندالى بەھرەمەند - پىويستى دەروونى

	<ul style="list-style-type: none"> - پېويستی كۆمهلايهتى - پېويستی پەروەردەيى - ئايا مندالى بەھرەدار دەتوانى بەردەوام بى لەگەل ھاوپرىكانى؟ - چۆن مامەلە لەگەل مندالى بەھرمەند بگەين؟ <p>(ھەفتەى شەشەم)</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - تايبەتمەندى ئەقلى مندالى بەھرمەند - تايبەتمەندى جەستەيى مندالى بەھرمەند - تايبەتمەندى ھەلچوونى و كۆمهلايهتى مندالى بەھرمەند <p>(ھەفتەى حەوتەم)</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - چۆن گەشە بەتواناي مندالى بەھرەدار بەدين - پىوانەکردن و دەستنيشانکردنى بەھرە - شىواز و رىگاكانى دۆزىنەودى بەھرمەند <p>(ھەفتەى ھەشتەم)</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - بەرنامەى تايبەت بەقوتابيانى بەھرەدار و ئاست بالاکان - ۱. قوتابخانەى تايبەت بەبەھرەداران <p>(ھەفتەى نۆيەم)</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - ۲. پۆلى تايبەت بەبەھرەداران - ۳. پىشېركى لەسەر ئاستى دەولەت <p>(ھەفتەى دەيەم)</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - ۴. بەرنامەى خىراکردن - ۵. بەرنامەى وروژاندىن <p>(ھەفتەى يازدەم)</p> <hr/> <p>تېيىنى: ئەگەرى بوونى ھەر گۆرپانكارىك لەپلانى ئەم كۆرس بووكەدا دەكرىت , وەك زيادکردنى بابەتلىك يان لاىردنى , ياخود جىگۆرپكىردنى بابەتەكان , لەم گۆرپانكارىانەش قوتابيان ئاگادار دەكرىنەوہ.</p>
	<p>۱۸. بابەتى پراكتىك</p>

	نیه
	۱۹. تاقکردنه و هکان
	۱. دارشتن: جوره گانی به هره داران چین ، بیانخه ره پروو؟
	۲. راست و چهوت: نیشانه ی راست به رامبه ر دسته واژه ی راست و نیشانه ی چهوت به رامبه ر دسته واژه هه لکان دانئ:
	- ریگای خودی به یه کیگ له شیواز و ریگاکانی دوزینه وه ی به هره داده نریت. ( )
	۳. بژارده ی زور:
	خولیای خویندنه وه و نووسین لای مندالی به هره مه ند یه کیگه له تایبه تمه ند یه گانی:
	- هه لچوووی - جهسته یی - کومه لایه تی
	۲۰. تبینی تر
	قوتابیان ده توانن له چوارچیوه ی نه م سه رچاوانه ی که ناماژم پیکردوو ده رچن و نه وانیش زانیاری به ده ست به یئن له ریگه ی سه رچاوه ی تری جیا له م سه رچاوه .
	۲۱. پیداچونه وه ی هاوه ل
	پ. د. سلوی احمد آمین